

Melanie Schultz van Haegen, minister van I & M

‘Werken aan water eindigt nooit’

Een grote verandering ten opzichte van het vorige kabinet is dat minister van Infrastructuur en Milieu Melanie Schultz van Haegen nu waterveiligheid én -kwaliteit in haar portefeuille heeft – naast weginfrastructuur, scheepvaart en ruimtelijke ordening. Zij geeft haar visie op drie belangrijke drinkwaterdossiers.

Drinkwater is een eerste levensbehoefte en van groot belang voor de volksgezondheid. Mede daarom is in de Drinkwaterwet vastgelegd dat drinkwatervoorziening een dienst van algemeen belang is. Een publieke taak, uitgevoerd door private bedrijven. Hoe ziet u dat?

Schultz van Haegen: ‘Laten we vooropstellen dat er op dit moment geen reden is om in deze positie iets te veranderen. De discussie over publieke eigendom van de drinkwatervoorziening is gedurende ruim tien jaar uitgebreid gevoerd, in de aanloop naar de vernieuwde Drinkwaterwet. Met een zo essentiële basisvoorziening wil je geen risico’s lopen. Tegelijkertijd vind ik wel dat je altijd moet kijken of en hoe dingen beter kunnen, efficiënter of slimmer. Ik heb het al eerder gezegd: ‘Werken aan water eindigt nooit’.

Water en economie

Schoon water speelt in alle fasen van economische ontwikkeling een rol: hoe beziet u die relatie?

Schultz van Haegen: ‘Schoon drinkwater is een basisvoorwaarde voor economische ontplooiing. Pas als iemand eten en drinken heeft, en een dak boven zijn hoofd, kan hij gaan denken aan werken en geld verdienen. Nu zijn wij hier die fase wel voorbij, maar voor de allerarmsten in ontwikkelingslanden geldt dat nog steeds. In Nederland is water altijd een aanjager van de economie geweest en dat zal in de toekomst alleen maar meer worden. Vroeger hadden bijvoorbeeld papierfabrieken of bierbrouwerijen belang bij schoon water, nu is dat nog breder het geval: bijna 20% van ons bedrijfsleven is op een of andere

manier afhankelijk van water. Met water en waterkennis kun je geld verdienen, zo eenvoudig is dat.'

Volksgezondheid

Hoe kijkt u aan tegen het volksgezondheidsaspect van drinkwater: speelt dat alleen in ontwikkelingslanden? Schultz van Haegen: 'Ja en nee. Natuurlijk is de drinkwaterproblematiek momenteel het grootst op het platteland en in grote deltametropolen in ontwikkelingslanden. Maar ook dichterbij is schoon en betrouwbaar drinkwater niet altijd voorhanden. In Nederland is het voor iedereen vanzelfsprekend dat er perfect drinkwater uit de kraan komt, maar dat is niet altijd zo geweest. En het vergt een flinke inspanning om dat voor elkaar te krijgen. Er komen steeds nieuwe stoffen op ons af, dus we moeten wel alert blijven. Ik denk dat we er rekening mee moeten houden dat het in de toekomst ingewikkelder zal worden om altijd voor iedereen genoeg drinkwater, koelwater en proceswater beschikbaar te hebben. Mede daarom brengt dit kabinet het onderwerp waterkwaliteit onder bij het Deltaprogramma: voldoende schoon water is essentieel voor ons overleven en welzijn in de delta.'

Waterprijs

Als een keuze noodzakelijk blijkt, waar moeten drinkwaterbedrijven in de toekomst op inzetten: een constante prijs of een gezond product?

Schultz van Haegen: 'De drinkwatervoorziening is ooit opgezet vanuit het oogpunt van volksgezondheid en dat blijft voor mij het belangrijkste. De prijs van Nederlands drinkwater is nu niet bepaald hoog te noemen, dus als daar vanwege duurder wordende zuiveringen iets bovenop moet komen, lijkt me dat minder zwaar wegen dan het nationale belang van de volksgezondheid.'

Drinkwaterbedrijven zijn in staat om met behulp van de modernste technieken en innovaties schoon en gezond drinkwater te produceren. *Moeten we zuiveren tegen elke prijs?*

Schultz van Haegen: 'Altijd tegen elke prijs alles eruit zuiveren lijkt me erg ver gaan. Je moet aan de voorkant goed kijken of je kunt verhinderen dat bepaalde stoffen in het oppervlakte- of grondwater komen. En als je dan toch stoffen tegenkomt in het water, dan zul je eerst uitgebreid moeten testen of dat wel een bezwaar is, of ze een

gevaar voor de volksgezondheid kunnen opleveren. Pas daarna moet je gaan nadenken over extra zuivering.'

Bestuursakkoord Water

Het Bestuursakkoord Water (BAW), dat het rijk, de provincies, de gemeenten, de waterschappen en de drinkwaterbedrijven in mei 2011 hebben ondertekend, is onder andere gericht op nauwere samenwerking tussen de verschillende waterketenpartners. *Welk belang ziet u in het BAW, afgezien van de bezuinigingen?*

Schultz van Haegen: 'Ik zei het al eerder: hoe goed iets ook is geregeld, je moet altijd kijken of dingen beter kunnen. Organisaties zijn net als water: altijd in beweging. We kijken met een steeds integralere blik naar de manier waarop onze waterwereld is georganiseerd. Dus dat men in de waterketen onderzoekt waar er efficiënter en beter kan worden samengewerkt, lijkt me niet meer dan logisch.'

Waterketenbedrijven

De Tweede Kamer heeft in december 2012 een motie aangenomen om de vorming van waterketenbedrijven te onderzoeken. *U was daar niet voor, waarom?*

Schultz van Haegen: 'Ik heb de Kamer die motie inderdaad ontraden. Ik denk dat er de afgelopen jaren al voldoende is afgekomen op de waterketenpartners en vind dat ze nu even de tijd moeten krijgen om hun zaken op orde te krijgen. Overigens is de motie aangenomen, dus ik ga dat onderzoek wel uitvoeren.'

Gaan de waterketenpartners de afgesproken bezuinigingen binnen de gestelde termijn halen en wat is daarbij uw rol?

Schultz van Haegen: 'Ik heb geen aanleiding om te denken dat ze het niet gaan halen. De partijen zijn al anderhalf jaar druk bezig met het zoeken naar mogelijkheden voor meer efficiency en kwaliteitsverbetering en hebben aangegeven dat de doelen haalbaar zijn. In 2013 en 2014 houdt ons ministerie via visitatiecommissies de vinger aan de pols, zodat we de voortgang nauwgezet kunnen monitoren. Pas als de ontwikkelingen daar aanleiding toe zouden geven, volgen nadere stappen, conform de interventieladder die aan het BAW is verbonden. We houden dus wel de druk op de ketel: het is mijn ervaring dat dat de creativiteit van mensen stimuleert om tot oplossingen te komen.'

Ketensamenwerking

Vewin, VNG en de UvW hebben onlangs het blad 'Waterkracht' uitgegeven, met voorbeelden van de gerealiseerde samenwerking in de waterketen. *Wat is uw indruk van wat tot nu toe is gerealiseerd en hoe verwacht u dat de samenwerking zich de komende tijd zal ontwikkelen?*

Schultz van Haegen: 'Zoals gezegd, we bekijken onderwerpen steeds integraler, en zo ook de waterketen. In de watercyclus is alles met elkaar verbonden, dus er moeten nog heel wat synergievoordelen zijn te behalen. Op korte termijn verwacht ik veel van gezamenlijk asset management, benchmarking en innovatieve projecten

op het gebied van duurzaamheid en het terugwinnen van grondstoffen en energie door de ketenpartners. Als je uitgaat van mogelijkheden, kun je samen veel bereiken. Overigens is organisatieverandering een continu proces: je bent nooit klaar met verbeteren.'

En op langere termijn?

Schultz van Haegen: 'Uiteindelijk moet de organisatie van de waterketen 'lean' zijn, en haar taken effectief en efficiënt uitvoeren. Tot nu toe ligt de focus bij de uitvoering van het BAW erg op de samenwerking tussen de gemeente en de waterschappen en de besparingen die daar in de uitvoering zijn te behalen. Dat gaat een beetje voorbij aan het feit dat vooral de drinkwaterbedrijven beschikken over waardevolle kennis en ervaring rondom het onderwerp: 'hoe maak je een overheidsdienst efficiënter en beter?' Zij hebben de afgelopen 25 jaar een enorme ontwikkeling doorgemaakt, die heeft geleid tot kwalitatief beter drinkwater, tegen een lagere prijs. Ik denk dat de drinkwaterbedrijven dus best meer een gidsrol mogen pakken bij de ketensamenwerking.'

KRW en Deltaprogramma

In het Tweede Kamer-debat op 10 december jl. heeft u gezegd een koppeling te willen maken tussen de KRW (Kaderrichtlijn Water) en het Deltaprogramma. *Wat is voor u het verband tussen kwaliteit en kwantiteit van water en hoe kunnen de KRW en het Deltaprogramma elkaar versterken?*

Schultz van Haegen: 'Waterkwaliteit en waterkwantiteit zijn twee zijden van dezelfde medaille. Onze afhankelijkheid van water neemt alleen maar toe. Inmiddels is duidelijk dat we – ook in Nederland – rekening moeten houden met periodieke overvloed én schaarste aan water. Vroeger was in natte tijden de automatische reactie: 'wég dat water'. Nu denken we vooruit, en houden rekening met toekomstige droge perioden, waarin we juist behoefte hebben aan zoet water. En dat ons water zo schoon mogelijk moet zijn, is ook helder. Niet alleen de drinkwatervoorziening, maar ook de landbouw en de industrie hebben belang bij voldoende en schoon zoet water. Dat kan

overigens ook betekenen dat vervuilers meer moeten bijdragen aan de kosten om ons water schoon te maken en te houden. En misschien moeten we ook aan prijsdifferentiatie voor drinkwater denken, bijvoorbeeld geografisch of in de tijd. We hebben natuurlijk onze nationale verdringingsreeks voor perioden van schaarste, maar de volgorde daarvan zou in de toekomst best anders kunnen worden. Daarom wil het kabinet dit soort vraagstukken integraal bekijken, onder andere door de KRW te koppelen aan het Deltaprogramma.'

Hoe ziet u de doelstellingen van de KRW, en hoe en wanneer gaat Nederland deze bereiken?

Schultz van Haegen: 'In principe is de manier waarop de zaken nu in de KRW zijn geregeld, prima. Het doel van een eenvoudige zuivering voor drinkwater gaat er onder andere van uit, dat je goed oplet dat er geen ongewenste stoffen in het water terecht komen en dat onderschrijf ik ook. Tegelijkertijd moet je de haalbaarheid en de betaalbaarheid wel in het oog houden. Nederland zal aan haar verplichtingen voldoen, maar heeft daar ook nog even de tijd voor, tot 2027. Wat ik wel een discussie met Europa waard vind, is het KRW-principe van 'One out, all out': als een land ergens in een klein gebiedje op 1% niet aan de norm voldoet, gelden alle doelen als niet gehaald.

Maar vóór we dat debat aangaan, moeten we eerst onze zaken goed op orde hebben, dus dat is nu onze prioriteit.'

Hoe kunnen we de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater verbeteren en borgen naar de toekomst? Welke rol gaat het ministerie daarbij spelen?

Schultz van Haegen: 'Iedereen heeft belang bij schoon oppervlakte- en grondwater. Dus zullen alle partijen daaraan moeten meewerken en bijdragen. Het principe 'de vervuiler betaalt' blijft leidend, maar dat wordt wel steeds ingewikkelder. Veel bedreigingen voor de waterkwaliteit komen tegenwoordig niet meer van één identificeerbare bron, maar van miljoenen consumenten die medeverantwoordelijk zijn voor medicijnresten, microplastics en nanodeeltjes in het rioolwater. Dat moet allemaal worden gezuiverd, tegen steeds hogere kosten. We zullen dus ook zeer kritisch moeten blijven kijken naar het voorkómen dat ongewenste stoffen in het water terecht komen. Zuiveren bij de bron is een oplossing, maar je kunt ook gaan praten met bijvoorbeeld producenten van cosmetica, om ervoor te zorgen dat ze bepaalde stoffen uit hun producten halen. En laten we niet vergeten dat een deel van de vervuiling in het water hier afkomstig is uit andere landen. Voor Nederland blijft dus ook het internationale overleg met stroomopwaarts gelegen landen zoals Duitsland, België en Frankrijk van groot belang. Wij zullen ervoor zorgen dat er ook na 2015 budgetten zullen worden gevonden om de uitvoeringsprogramma's onder het KRW mogelijk te maken.'

'ORGANISATIES ZIJN NET ALS WATER:
ALTIJD IN BEWEGING'
